

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 44.

V Ljubljani, 2. listopada 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavljane po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Slovanska avstrijska učiteljska zveza — zagotovljena. — Telesna vzgoja naše srednješolske mladine. — Spomini na Belgrad. — Naš denarni zavod. — Pisarna. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Slovanska avstrijska učiteljska zveza — zagotovljena.

Kar se je nam samim že dozdevalo pred kratkim kakor neka fata morgana, to sedaj postaja kri in meso.

„Slovanska avstrijska učiteljska zveza“ je v povojih, in ako nas znamenja časa ne varajo, povemo javnosti, da ne mine leto dni, in avstrijsko slovansko učiteljstvo se strne v „Slovansko avstrijsko učiteljsko zvezo“.

„Vestnik“, centralno glasilo moravskega češkega učiteljstva, piše v svoji 40. številki z dne 6. oktobra t. l. na strani 809. v članku „Organisačni“, da se v moravskem češkem učiteljstvu deluje na to, da se osnuje „Slovanska avstrijska učiteljska zveza“, da se čimprej skliče shod delegatov avstrijskega slovanskega učiteljstva, in sicer kakor v najprimernejši sredini na Dunaju. — A kakor temelj tej novi organizaciji se naj prej ustanovi centralna zveza vsega avstrijskega češkega učiteljstva.

Ta naloga, upamo, da dobi dovolj hitro svoja trdna tla, saj so moravski češki učitelji sploh — torej ljudskošolski, meščanskošolski, srednješolski in visokošolski učitelji — že združeni v „centralni enoti“, a češko učiteljstvo kraljevine Češke pa se združuje v pred kratkim ustanovljenem „Društvu Komenskega“.

A še bolj nas pa podkrepljuje o uresničenju te prekrasne ideje pismo, ki ga nam je ravno te dni pisal moravski tovariš O. Viktorin, da ima ravno on nalogo, urediti razmerje Slovencev pri nameravani ustanovitvi „Slovanske avstrijske učiteljske zveze“.

Ako se pri tej priliki ozremo nekoliko v preteklost, vidimo, da se vprašanje o „Slovanski avstrijski učiteljski zvezi“ vleče liki rdeča nit že dokaj let tako v javnem kakor tudi zasebnem življenju avstrijskega slovanskega učiteljstva, bodisi da se je to vprašanje reševalo le teoretiško po učiteljskem časopisju, bodisi da se je stavilo ravno to vprašanje kot dnevno točko raznih učiteljskih zborovanj.

Za Slovence je pač dovolj častno, da se je to vprašanje držalo vedno v nekaki evidenci, da ni imelo nikdar prilike, zaspiti spanje pravičnih — v veselje vseh onih, ki gledajo ravno to vprašanje z nekako skrbjo. — A če se spomnimo na debate, ki so se vršile v Trstu povodom ravno tega vprašanja in pa

debate letošnjega glavnega zbora „Zaveze“ v Šoštanju, vidimo, kak razloček med tedanjimi nazori in letošnjimi! Takrat, lahko rečemo, je dobilo važno vprašanje majhne ljudi, a letos je dobilo to vprašanje tako vnete zagovornike — seveda, dobilo se je tudi nekaj takih zaostalih ljudi, katerim se je to vprašanje zdelo še pravo Kolumbovo jajce. Sprejeli smo z navdušenjem resolucijo, da se je volil odbor, ki naj vse potrebno ukrene, da se ustanovi „Slovanska avstrijska učiteljska zveza“, in „Južno-slovanska učiteljska zveza“. Voljeni odbor bo lahko pri prihodnjem občnem zboru naše „Zaveze“ predstavil faktično ustanovljeni društvi: „Jugoslovansko učiteljsko zvezo“ in „Slovansko avstrijsko učiteljsko zvezo“. — Prvo je rodil Belgrad, a drugo nam rodi Dunaj.

Prezreti ne moremo nikakor temeljitega in povse znamenitega govora, ki ga je govoril naš prijatelj iz Belgrada, moravski kolega M. Hajny na glavnem zboru „Moravske-češke učiteljske zveze“ v Olomucu dne 20. julija t. l. o „Slovanski avstrijski učiteljski zvezi“.

Njegov izborni govor viškuje v sledečih točkah, ki so bile sprejete z viharim odobravanjem:

1. Zbrano učiteljstvo naroča odboru kakor tudi predsedništvu „Osrednjega učiteljskega društva“, da ukrene v najkrajšem času vse potrebno, da se ustanovi „Zveza avstrijskega slovanskega učiteljstva“ v Avstro-ogrski monarhiji.

2. Odbor kakor tudi predsedništvo naj sporoči vsem avstrijskim slovanskim učiteljskim zvezam, da bo morala „Centralna zveza avstrijskega slovanskega učiteljstva“ z medsebojnim moraličnim in gmočnim podpiranjem bojevati boj zoper internacionalno reakcijo, ponesti med narod pomen učiteljstva in postaviti meje narodnemu šovinizmu. (Glej „Vestnik“ št. 30.—31. z dne 6. avgusta t. l., str. 662.)

Toda „Slovansko avstrijsko učiteljsko zvezo“ čaka poleg teh zadač še nebroj nalog, o katerih razpravljati bi bilo sedaj menda odveč; a na te naloge se povrnemo prilično obširneje.

Dotakniti se imamo pa neke druge točke, to je vprašanja, s kakim „zadovoljstvom“ bodo sprejeli naši nasprotniki to zvezo.

V duhu že čitamo vse one puhle, frazaste ugovore, ki izidejo prej ali pozneje.

Spominjamo se pri tej priložnosti onih „temeljnih“ protidokazov, ki jih je navajal nek slovenski dnevnik, ko se je pred leti razmotrivalo ravno to vprašanje po slovanskih učiteljskih listih, češ, kako bo to mogoče, da bi se družilo katoliško, pravoslavno in pa protestantovsko učiteljstvo. Kaka babilonska jezikovna zmešnjava bo nastala, ko se združijo razna slovanska plemena k sejnim zborovanjem. Slovansko učiteljstvo se ne bo medsebojno umelo in se bo moralo posluževati nemščine kakor uradnega, medsebojnega občevalnega jezika — a to bo pač poniževalno za Slovane.

No, da so to argumenti brez prave podlage, je dovolj jasno pokazalo ravno zborovanje jugoslovanskega učiteljstva v Belgradu. Tu so bili navzoči Slovenci, Srbi, Bolgari in Hrvati iz raznih kronovin, iz raznih kraljestev, navzoč je bil tudi Čeh, a vključ tej mešanici ni bila izgovorjena tako pri dolgotrajni debati ob snovanju „Jugoslovanske učiteljske zveze“ kakor tudi pri medsebojnem skoro teden dni trajajočem občevanju niti ena nemška beseda, in to je tako časten fakt za jugoslovansko učiteljstvo, da ga je treba zapisati v trajen spomin potomcem!

Sklepno pa lahko trdimo, da se v doglednem času izpremeni vse javno narodno življenje širom Avstrije tako, kakor ga mogoče še ne pričakuje marsikak psevdonaroden politik. Zakaj ideje, ki jih bo zastopalo združeno ljudsko-šolsko, srednješolsko in višješolsko učiteljstvo, bodo prodirale sicer polagoma, a tem sigurneje tudi med najširše sloje naroda. In čigar je narod, tega je prihodnost! I. Š—a.

Telesna vzgoja naše srednješolske mladine.

(Iz kroga srednješolskih učiteljev.)

Resnica je, da ne zakrivi srednja šola vseh onih poškodb, ki se razvijajo z obiskovanjem šole. Srednja šola prejema svoj material iz ljudske šole. In koliko je med tem materialom

telesno popolnoma zdravih otrok? Današnja ljudska šola skrbi premalo za razvoj mladega telesa, in tudi starši se premalo brigajo za to. Tak material zahteva na srednjih šolah skrbne telesne vzgoje.

A kaj se godi tu?

Za telovadbo sta določeni po dve tedenski uri, a na nekaterih gimnazijah ni telovadba obvezen predmet to je velik nedostatek.

Šibki, debelušni, malokrvni otroci, pa tudi taki, ki imajo kako telesno napako, niso sposobni za telovadbo na orodju. Ako takega otroka začasno oprostimo take telovadbe, ne more pozneje dohajati svojih součencev, ki so tekom časa napredovali. Taki otroci otežujejo pouk učitelju in součencem. Tudi posamezne vrste, ki štejejo večkrat po 20 do 30 otrok, so prevelike. Posledica temu je, da ima učenec v eni uri premalo opravila, da se torej premalo telesno vadi.

Telovadba na orodju ima res vse polno prednosti, ne došča pa popolnoma potrebam telesnega razvoja mladine, ker kvečjemu vpliva na mišičje gornjega telesa. Noge, pljuča, srce in posrebnost živčevje zahtevajo vaje pod milim nebom, t. j. telovadne igre: letanje, skakanje, metanje itd. Svoje tovariše opozarjam pri tej priliki na lepe in koristne sestavke, ki jih ravnokar priobčujem „Zvonček“ pod poglavjem „Igrišče“.*) Pri takih igrah lahko sodeluje vsak učenec in tako pripravlja svoje telo za vaje na orodju. Taka telovadba pod milim nebom pa zahteva več časa, pripravnih prostorov in pomnožitve telovadnih učiteljev. Glede tega je skopost naše učne uprave neumestna in kvarna.

Že naučni minister Gautsch ni bil zadovoljen s šolsko telovadbo, zato je odredil za srednješolce takozvane mladinske igre. Toda kaj je nastalo iz tega? Igre niso postale obligatne. Na nekaterih šolah jih celo popolnoma zanemarjajo. Na drugih so uvedene po enkrat na teden — za vsak razred po eno uro — jeseni in po zimi pa jih ni. Navadno zidajo lepa šolska poslopja z modernimi telovadnicami, pozabljajo pa — žal! na igrišča.

Telesna vzgoja naše srednješolske mladine je ostala torej izvečine zasebna zadeva, V mestu pa niti dobro situirana družina

*) Mimogrede omenjam, da večina naših srednjih šol vse premalo upošteva ta prelepi mladinski list. Pis.

Spomini na Belgrad.

Prijatelju in pobratimu Jovanu P. Jovanoviću posvetil —a.

III.

Prostrana vseučiliška dvorana je bila natlačeno polna, ko smo dospeli na zborovanje srbskega učiteljskega združenja ki je zborovalo 17. avgusta.

Umevno je, da smo bili navzoči Slovenki in Slovenci predmet prav presrečnih ovacij, ki nam jih je priredilo — lahko rečemo — zbrano vsesrbsko učiteljstvo, pri vstopu v to dvorano.

In kako slikovit je bil pogled na to mnogobrojno učiteljsko armado! Zakaj tu je bilo opaziti poleg moderne noše — damske in moške — dokaj učiteljic in učiteljev v slikoviti narodni srbski noši, a med to pestno množico je bilo pomešano mnogo onih značilnih sutan srbskih popov.

Kraljevi Belgrad je te dneve videl — lahko trdimo — skoro polnoštevilno učiteljstvo kraljevine Srbije, in kamor smo dospeli, so nam doneli bratski pozdravi na sproti . . .

Nad vse značilen in prav nenavaden vtisk smo dobili na zborovanju vsesrbskega učiteljskega kongresa.

Kongres je bil v polnem tiru svojega zborovanja. Predsednik tovariš Uroš Blagojević je ravno pozdravljal v svojem na-

govoru zbrano učiteljstvo, ko se pojavi med zborovalci naučni minister Andra Nikolić.

Nek srbski tovariš mi šepne na uho: Minister prihaja. Opazil sem ga, in prva misel, ki mi je šinila v glavo je bila: Kak pozdrav doleti sedaj ministra?

A kako se je začudilo moje, v avstrijski ponižavosti vzgojeno srce, ko je videlo, da je naučni minister skoro neopaženo zasedel ponujeni mu stol. — Predsednik ni niti prekinil svojega nagovora; a ko je končal — se je obrnil proti svojemu sedežu, zapazivši pa naučnega ministra, mu je prav bratsko stisnil desnico s pozdravom: Zdravo, Andre!

Ministru smo bili po vrsti predstavljeni in vsakega je vprašal prav prijazno to in ono.

In moje avstrijsko srce ni moglo nikakor pojmovati onega velikanskega razločka vedenju srbskega in našega učiteljstva. — Pri nas bi najrajši popadali v prah na svoje obraze, ako se izljubi priti na naša zborovanja kakemu c. kr. okr. šol. nadzorniku; a tu pozdravljajo samega naučnega ministra z „Zdravo, Andre“. A tujec, ki ga je prvič videl, mu iskaže vso čast, če ga nagovori preprosto: „gospod minister“. — — — Višek demokratizma!

Nikdar pa v svojem življenju menda ne pozabimo — vsaj moja malenkost ne — onih vtiskov, ki smo jih dobili v